

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy Mgr. Davida Hipšra a soudců JUDr. Tomáše Foltase a Mgr. Lenky Krupičkové v právní věci žalobce: **Mgr. F. Š.**, proti žalované: **Vězeňská služba České republiky**, se sídlem Soudní 1672/1a, Praha 4, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 30. 4. 2019, č. j. 11 A 64/2019 - 36,

t a k t o :

- I.** Návrh žalobce na ustanovení zástupce pro řízení o kasační stížnosti **s e z a m í t á .**
- II.** Kasační stížnost proti I. a II. výroku usnesení Městského soudu v Praze ze dne 30. 4. 2019, č. j. 11 A 64/2019 – 36, **s e z a m í t á .**
- III.** Kasační stížnost proti III. a IV. výroku usnesení Městského soudu v Praze ze dne 30. 4. 2019, č. j. 11 A 64/2019 – 36, **s e o d m í t á .**
- IV.** Žádný z účastníků **n e m á** právo na náhradu nákladů řízení.

O d ů v o d n ě n í :

I.

[1] Podanou žalobou se žalobce domáhal ochrany proti nečinnosti žalované, kterou spatřoval v tom, že v zákonem stanovené lhůtě žalovaná nerozhodla o jeho stížnosti ze dne 13. 8. 2018, kterou podal podle § 16a zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o svobodném přístupu k informacím“), ve věci jeho žádosti ze dne 20. 6. 2018 o poskytnutí informací o činnosti žalované a údajů o fungování jejích organizačních složek. Dále se žalobce domáhal vydání předběžného opatření, kterým měla být žalované uložena povinnost zdržet se všech dehonestujících a diskriminačních výroků při výkonu své funkce, které snižují důstojnost žalobce. Žalobce v žalobě rovněž požádal soud o osvobození od soudních poplatků a navrhl, aby mu byl ustanoven zástupce.

[2] Městský soud usnesením ze dne 30. 4. 2019, č. j. 11 A 64/2019 - 36, zamítl žalobcovu žádost o osvobození od soudních poplatků (I. výrok) i jeho návrh na ustanovení zástupce (II. výrok). Městský soud dále tímto usnesením žalobce vyzval k zaplacení soudního poplatku (III. výrok) a zamítl jeho návrh na nařízení předběžného opatření (IV. výrok).

II.

[3] Žalobce (dále jen „stěžovatel“) napadl usnesení městského soudu kasační stížností. Uvedl, že se domáhal svých ústavně zaručených práv na informace o činnosti žalované a jako osoba se zdravotním postižením požádal městský soud o osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce z řad advokátů. Městský soud však jeho návrhy zamítl, což ve svém důsledku znamená odepření soudní ochrany stěžovatelových práv a tolerance protiprávního jednání žalované. Stěžovatel považuje rozhodovací činnost odpovědných soudců za důkaz zločinného spolčení a zrůdnosti. Z uvedených důvodů navrhl, aby Nejvyšší správní soud zrušil napadené usnesení městského soudu a věc mu vrátil k dalšímu řízení. Současně požádal o osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce pro řízení o kasační stížnosti.

III.

[4] Nejvyšší správní soud se nejprve zabýval žádostí stěžovatele o osvobození od soudních poplatků a návrhem na ustanovení zástupce z řad advokátů. K žádosti o osvobození od soudních poplatků zdejší soud konstatuje, že podáním kasační stížnosti proti procesnímu rozhodnutí městského soudu (s výjimkou procesního rozhodnutí, kterým se řízení o žalobě končí) nevzniká stěžovateli poplatková povinnost (srov. usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 9. 6. 2015, č. j. 1 As 196/2014 - 19, publ. pod č. 3271/2015 Sb. NSS). Nejvyšší správní soud proto nerozhodoval o žádosti stěžovatele o osvobození od soudních poplatků.

[5] Nejvyšší správní soud se dále zabýval návrhem stěžovatele na ustanovení zástupce pro řízení o kasační stížnosti. Vycházel přitom z § 35 odst. 10 s. ř. s., podle kterého lze účastníku ustanovit zástupce, jestliže jsou u něj dány předpoklady pro osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce je nezbytné třeba k ochraně jeho práv. Při úvaze, zda je v řízení o této kasační stížnosti nezbytné ustanovit k hájení zájmů stěžovatele advokáta, vycházel Nejvyšší správní soud ze skutečnosti, že stěžovatel brojí proti usnesení o neosvobození od soudních poplatků, resp. o neustanovení zástupce, a jedná se tedy o věc, která není skutkově ani právně nijak složitá. V kasační stížnosti prezentuje (byť stručně) důvody, kterými zpochybňuje úvahu, na které je rozhodnutí městského soudu postaveno. Kasační stížnost tedy obsahuje dostatečné argumenty a ustanovení zástupce není k ochraně práv stěžovatele nezbytně nutné. Navíc je třeba poukázat i na skutečnost, že stěžovatel má vysokoškolské právnické vzdělání a v minulosti sám působil jako advokát. Nejvyšší správní soud proto návrh stěžovatele na ustanovení zástupce zamítl. Ostatně obdobně kasační soud postupoval i v dalších případech (viz např. rozsudky ze dne 24. 1. 2019, č. j. 7 As 537/2018 - 14, ze dne 22. 11. 2018, č. j. 7 As 353/2018 - 38, ze dne 15. 11. 2018, č. j. 7 As 446/2018 - 18, či ze dne 15. 11. 2018, č. j. 7 As 445/2018 - 18).

[6] Nejvyšší správní soud poté posoudil kasační stížnost v mezích jejího rozsahu a uplatněných důvodů a zkoumal přitom, zda napadené rozhodnutí netrpí vadami, k nimž by musel přihlídnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3, 4 s. ř. s.).

[7] Kasační stížnost proti I. a II. výroku napadeného usnesení není důvodná.

[8] Podle § 36 odst. 3 s. ř. s. *účastník, který doloží, že nemá dostatečné prostředky, může být na vlastní žádost usnesením předsedy senátu zčásti osvobozen od soudních poplatků. Přiznat účastníkovi osvobození od soudních poplatků zcela lze pouze výjimečně, jsou-li pro to zvlášť závažné důvody, a toto rozhodnutí musí být odůvodněno. Dospěje-li však soud k závěru, že návrh zjevně nemůže být úspěšný, takovou žádost zamítne. Přiznané osvobození kdykoli za řízení odejme, popř. i se zpětnou účinností, jestliže se do pravomocného skončení řízení ukáže, že poměry účastníka přiznané osvobození neodůvodňují, popř. neodůvodňovaly. Přiznané osvobození se vztahuje i na řízení o kasační stížnosti.*

pokračování

[9] Již městský soud přiléhavě odkázal na rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 10. 2011, č. j. 7 As 101/2011 - 66, publ. pod č. 2601/2012 Sb. NSS, podle kterého platí, že „[i] když účastník je nemajetný, takže by zásadně bylo namístě přiznat mu osvobození od soudních poplatků (§ 36 odst. 3 s. ř. s.), může mu soud výjimečně toto dobrodíní odepřít, a to zejména pro povahu sporu či sporů, které účastník vede. O výše uvedený případ se může jednat, vede-li účastník s různými veřejnými institucemi množství sporů týkajících se poskytování informací podle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, které často pokračují jako spory soudní, a přitom nejde o spory mající vztah k podstatným okolnostem účastnickovy životní sféry (netýkají se, a to ani nepřímo, účastnickova majetku, životních podmínek či jiných podobných záležitostí, nýbrž jde o spory vyvolané účastnickovým zájmem o veřejné záležitosti a fungování veřejných institucí)“.

[10] V dané věci se stěžovatel domáhal poskytnutí souboru informací podle zákona o svobodném přístupu k informacím. Požadované informace se týkaly životopisů a generálií osob managementu Věznice Břeclav, seznamu všech jejích vychovatelů, pedagogů, psychologů a dalších funkcionářů, seznamu názvů všech aktivit zacházení u povinného subjektu, seznamu všech příslušníků Vězeňské služby České republiky a zaměstnanců u povinného subjektu, přehledu aktivit umožňujících vězněným osobám získat odbornou kvalifikaci nebo vzdělání, počtu cizích státních příslušníků ve výkonu trestu a zajištění jejich práv. Požadované informace se přitom vztahovaly k vězeňskému zařízení, v němž se stěžovatel nenacházel (a ani netvrdil, že by mu hrozilo přemístění do takového zařízení). Svou žádost adresoval Věznicí Břeclav, sám se nacházel ve Vazební věznicí Praha - Pankrác.

[11] Nejvyšší správní soud se ztotožnil s městským soudem, že ze stěžovatelovy žádosti neplyne, že by požadované informace měly jakýkoliv vztah k podstatným okolnostem jeho života. Naopak jde o spory zřejmě vyvolané stěžovatelovým zájmem o veřejné záležitosti a fungování veřejných institucí. Nadto je i zdejšímu soudu z úřední činnosti známo, že stěžovatel vede s žalovanou (resp. s různými vězeňskými zařízeními) množství sporů týkajících se poskytování informací podle zákona o svobodném přístupu k informacím, které často pokračují před soudy. Taková řízení má stěžovatel plné právo vést, dává-li mu objektivní právo procesní možnosti tak činit (a nejde-li o šikanózní jednání nebo jiné zneužití veřejných práv). Není však důvod, aby náklady na vedení těchto řízení za stěžovatele nesl stát formou osvobození od soudních poplatků. Osvobození od soudních poplatků nemá být institutem umožňujícím osobám s nízkými příjmy vést bezplatně řízení podle své libosti. Jeho úkolem je zajistit, aby osobám, které nemají dostatek prostředků a u nichž je namístě, aby soudní řízení vedly (neboť jde o věc skutečně se dotýkající jejich životních okolností), nebránil nedostatek prostředků v účinné soudní ochraně (viz např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 4. 4. 2019, č. j. 10 As 88/2019 - 13). Takovou povahu však nyní vedené řízení nemá. Jelikož stěžovatel „vrší“ správní a soudní řízení (například tím, že stále dokola napadá procesní rozhodnutí soudů či postup správních orgánů, přestože v právně totožných věcech stěžovatele již byl pravomocně vysloven závazný názor Nejvyššího správního soudu), aniž důsledně váží důvodnost svého postupu, je podle zdejšího soudu správné, aby stěžovatel vedl soudní řízení s vědomím jeho nákladů a aby uhradil soudní poplatek (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 14. 11. 2012, č. j. 6 Ans 14/2012 - 11). Uvedené platí tím spíše, má-li stěžovatel právnické vzdělání vyžadované pro výkon advokacie.

[12] Vzhledem k popsáným okolnostem nepostupoval městský soud v rozporu s právními předpisy, pokud učinil závěr, že je namístě stěžovateli výjimečně odepřít osvobození od soudních poplatků, a to v plné výši.

[13] Vzhledem k tomu, že stěžovatel nesplnil základní předpoklad pro osvobození od soudních poplatků, nemohl být mu ani ustanoven zástupce pro řízení o žalobě (§ 35 odst. 10 s. ř. s., v době rozhodování městského soudu § 35 odst. 9 s. ř. s.). V řízení o žalobě nadto není zastoupení advokátem povinné (pro úplnost srov. např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 17. 9. 2015, č. j. 1 As 197/2015 - 19). Městský soud tedy nepochybil tím, že stěžovateli neustanovil zástupce z řad advokátů.

[14] Nejvyšší správní soud ze shora uvedených důvodů proto kasační stížnost proti I. a II. výroku napadeného usnesení jako nedůvodnou zamítl (§ 110 odst. 1 s. ř. s.).

[15] Kasační stížnost proti III. a IV. výroku napadeného usnesení je nepřijatelná.

[16] Důvody nepřijatelnosti kasační stížnosti jsou upraveny v § 104 s. ř. s. Podle odst. 3 písm. b) a c) tohoto ustanovení je nepřijatelná kasační stížnost proti rozhodnutí, jímž se pouze upravuje vedení řízení, nebo které je podle své povahy dočasné.

[17] Výzva soudu k zaplacení soudního poplatku (III. výrok napadeného usnesení) je rozhodnutím, jímž se pouze upravuje vedení řízení (viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 16. 4. 2008, č. j. 1 As 2/2008 - 47). Kasační stížnost směřující proti této výzvě je proto ve smyslu § 104 odst. 3 písm. b) s. ř. s. nepřijatelná.

[18] Rozhodnutí o předběžném opatření (IV. výrok napadeného usnesení) slouží k zatímní (tj. přechodné) úpravě poměrů účastníků do doby, než se tyto poměry změní nebo než bude pravomocně rozhodnuto o věci samé. Předběžné opatření zaniká nejpozději dnem, kdy se rozhodnutí soudu, jímž se řízení končí, stalo vykonatelným (§ 38 odst. 4 s. ř. s.). Z uvedeného je zjevné, že předběžné opatření v žádném případě nemůže působit déle, než do nabytí právní moci meritorního rozhodnutí, případně do okamžiku pravomocného zastavení řízení na základě usnesení soudu. Dočasná povaha rozhodnutí o návrhu na předběžné opatření ve věci je tedy nepochybná. Tento právní závěr Nejvyšší správní soud zastává konzistentně ve své judikatuře (viz blíže rozsudek ze dne 16. 5. 2018, č. j. 1 As 94/2018 - 28, ze dne 6. 3. 2014, č. j. 10 As 4/2014 - 19, ze dne 21. 12. 2007, č. j. 4 Ads 52/2007 - 145, nebo usnesení ze dne 28. 1. 2004, č. j. 1 Ans 2/2003 - 35, publ. pod č. 762/2006 Sb. NSS). Kasační stížnost směřující proti rozhodnutí městského soudu, jímž byl zamítnut návrh stěžovatele na vydání předběžného opatření, je proto ve smyslu § 104 odst. 3 písm. c) s. ř. s. nepřijatelná.

[19] Nejvyšší správní soud ze shora uvedených důvodů proto kasační stížnost proti III. a IV. výroku napadeného usnesení jako nepřijatelnou odmítl podle § 46 odst. 1 písm. d) ve spojení s § 120 s. ř. s.

[20] Soud rozhodl o náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti podle § 60 odst. 1 věty první s. ř. s. za použití § 120 s. ř. s. Stěžovatel nebyl v řízení o kasační stížnosti úspěšný, proto nemá právo na náhradu nákladů řízení. Žalované, jíž by jinak právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti příslušelo, soud náhradu nákladů řízení nepřiznal, protože jí v řízení o kasační stížnosti nevznikly žádné náklady nad rámec běžné úřední činnosti.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 23. září 2019

Mgr. David Hipšr
předseda senátu